

Coloranți naturali în
arta textilă contemporană

Expoziția a fost realizată în cadrul proiectului “Coloranți naturali în arta textilă contemporană”, proiect implementat de Asociația Știința și Patrimoniul Cultural în Conexiune (i-CON) în parteneriat cu Universitatea Națională de Arte București (UNArte) și Complexul National Muzeal ASTRA, Sibiu (CNM ASTRA).

Editura “ASTRA Museum”, Sibiu, 2020

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Colorați naturali în arta textilă contemporană: catalog al expoziției
- 14 octombrie - 30 noiembrie 2020, Muzeul Astra Sibiu / Irina Petroviciu,
Iulia Teodorescu, Daniela Frumușeanu, Andrea Bernath. - Sibiu : Astra
Museum, 2020
Index
ISBN 978-606-733-311-4

I. Petroviciu, Irina
II. Teodorescu, Iulia
III. Frumușeanu, Daniela
IV. Bernath, Andrea Gabriela
745.52

Coordonator proiect: Irina Petroviciu
Curatori expoziție: Iulia Teodorescu, Daniela Frumușeanu
Coordonatori ateliere: Irina Petroviciu, Iulia Teodorescu, Daniela Frumușeanu

Expozanți: Emilia Boșoi, Dana Dincă, Daniela Frumușeanu, Teodora Ionescu, Theodora Năstasie,
Ioana Laura Neacșu, Raluca Elena Neagoe, Mihaela Sîrbu, Ramona Șercăianu, Ioana Cătălina Tepșan,
Roxana Tudor, Adriana Maria Tudorache, Ana-Maria Vlad, Andrea Bernath

Colaborator: Gradina de plante tinctoriale Sarmentum

DTP: Andrea Bernath
Foto credit: Silviu Popa
Pe copertă: *Toamnă*, de Ramona Șercăianu

Proiectul este co-finanțat de Administrația Fondului Cultural Național (AFCN).

Coloranți naturali în arta textilă contemporană

Irina Petroviciu, Iulia Teodorescu, Daniela Frumușeanu, Andrea Bernath

Editura "ASTRA Museum"
Sibiu
2020

Cuprins

Cuvânt înainte

Originea și conceptul, <i>de Irina Petroviciu</i>	8
Patrimoniul etnografic textil al Muzeului ASTRA, <i>de Iulia Teodorescu</i>	12
Coloranții naturali, <i>de Irina Petroviciu</i>	15
Metode de vopsire, <i>de Irina Petroviciu</i>	20
Atelierul de vopsire tradițională, <i>de Iulia Teodorescu și Irina Petroviciu</i>	22
Artiștii	
Maria-Emilia Boșoi	28
Dana Dincă	30
Daniela Frumușeanu	32
Teodora Ionescu	34
Theodora Năstasie	35
Ioana Laura Neacșu	36
Raluca Neagoe	38
Mihaela Sîrbu	39
Ramona Șercăianu	41
Ioana Cătălina Tepșan	44
Roxana Tudor	46
Adriana Maria Tudorache	47
Ana Maria Vlad	49
Andrea Bernath	51
Grădina Tinctorială Sarmentum	52

Spiritul plantelor, de Daniela Frumușeanu

Cuvânt înainte

Un moment de stălucire a coloranților naturali! Rezultatele cercetării științifice ne ajută să descoperim trecutul, să îndrăgim natura, să împletim armonios moștenirea culturală cu arta contemporană!

Irina Petroviciu

*Să nu uităm că textilele sunt o constantă în viața noastră, indiferent de utilitate, epocă sau statut social, iar colecția de textile etnografice a Muzeului ASTRA dezvăluie un univers identitar autentic, multicolor, simbolic-magic, inspirator, precum este și rezultatul acestui proiect - expoziția **Coloranți naturali în arta textilă contemporană**, găzduită de Muzeul ASTRA.*

Iulia Teodorescu

*Proiectul **Coloranți naturali în arta textilă contemporană** reușește să mixeze într-un mod fericit experiența artistică a vopsirii tradiționale cu plante, cu informații argumentate științific despre lumea organismelor vii. În același timp, experiențele individuale desfășurate în cadrul acestui proiect amintesc de tradiții, identitate, unicitate, bucuria de a crea, de a inova și nu în ultimul rând, de nevoia acută de a trăi într-un mediu sănătos.*

Daniela Frumușeanu

*Invitația de a veni cu picturile mele în completarea expoziției **Coloranți naturali în arta textilă contemporană** m-a bucurat și onorat, deopotrivă. Am descoperit frumusețea creației textile și fermecătoarele rezultate ale unor rețete magice de vopsire, utilizate de aceste tinere artiste și maestrele lor, alături de care am putut simți vraja culorilor.*

Andrea Bernath

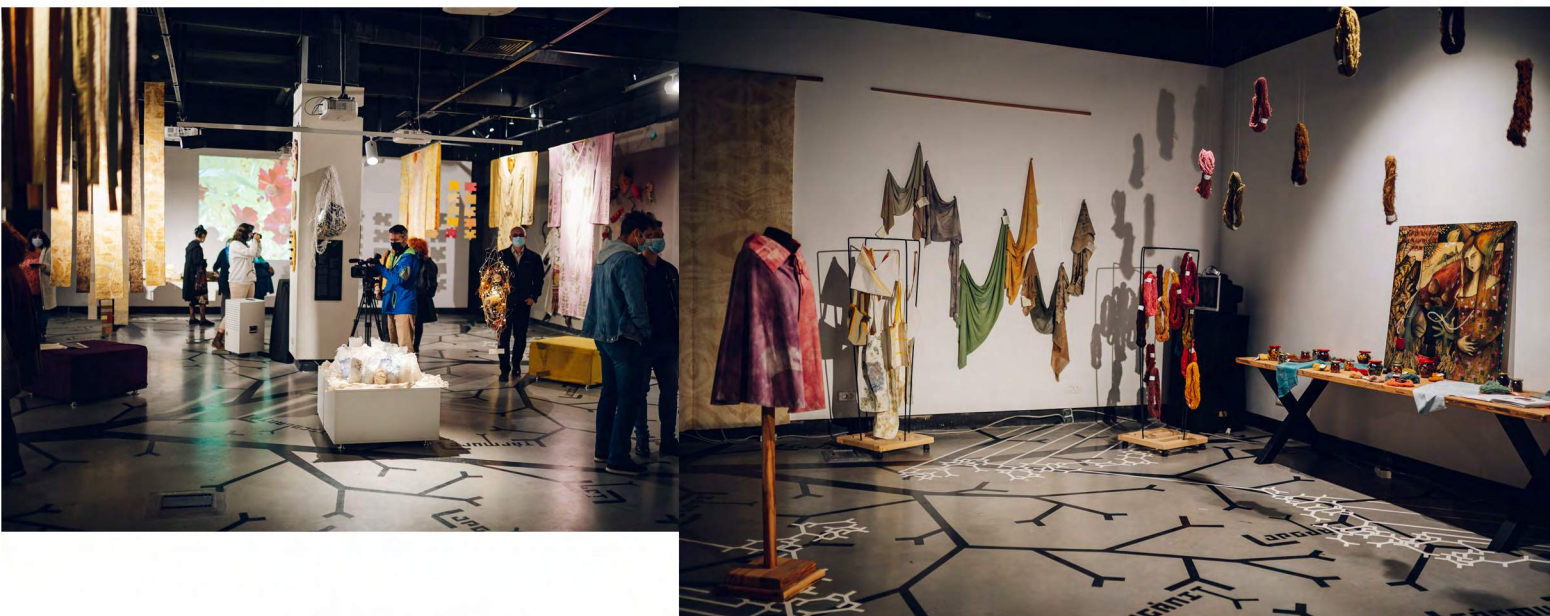
Originea și conceptul

*Proiectul **Coloranți naturali în arta textilă contemporană** își propune crearea unei conexiuni între arta textilă contemporană și patrimoniul textil românesc, european și universal, prin intermediul coloranților naturali.*

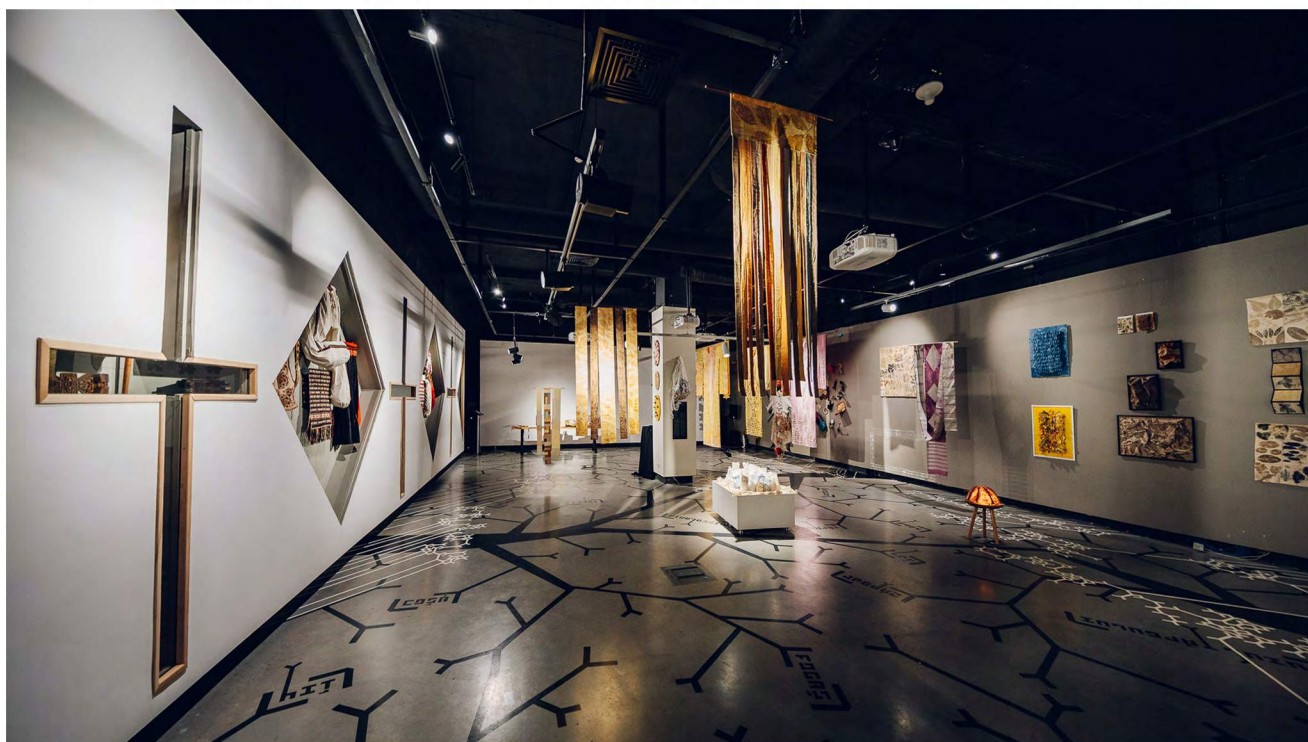
*Coloranții naturali au reprezentat singura sursă de culoare pentru vopsirea firelor textile din cele mai vechi timpuri și până în ultimele decenii ale secolului al XIX-lea, când au devenit disponibili coloranții sintetici. Având în vedere că inițial coloranții naturali au fost accesibili numai local și abia mai târziu au devenit obiect al comerțului, precum și faptul că momentul începerii comercializării este uneori documentat fiind legat de descoperiri geografice și evenimente istorice, identificarea coloranților și a surselor biologice din care aceștia provin poate contribui la stabilirea contextului în care un obiect textil a fost creat. Începând cu 1997, cercetătorii români au dezvoltat un proiect prin care și-au propus să studieze patrimoniul textil românesc, prin analiza coloranților. Analizele, efectuate cu sprijinul colegilor de la Royal Institute for Cultural Heritage (KIK/ IRPA), Belgia și mai târziu pe aparatura pusă la dispoziție de S.C. LaborMed Pharma SA și S.C. Agilrom Scientific SRL, au evidențiat utilizarea unui număr mare de coloranți naturali din plante și insecte, din surse biologice locale sau comercializate. Investigațiile au fost efectuate pe broderii liturgice (sec.XV-XIX), catifele broșate (sec. XV-XVI), textile orientale (sec. XV-XIX) și tradiționale (etnografice) (sec. XIX-XX), din colecțiile Muzeului Național de Artă al României, Muzeului Național al Satului "Dimitrie Gusti", Muzeului Național de Istorie a României, Muzeului Național al Bucovinei Suceava, Complexului Național Muzeal ASTRA Sibiu, Mănăstirilor Putna și Sucevița precum și a altor instituții din țară. Rezultatele acestor studii au fost prezentate la conferințele *Dyes in History and Archaeology 18–38 (1999–2019)* și au fost publicate în literatura de specialitate.*

*

Dyes in History and Archaeology (DHA) este o întâlnire științifică anuală care reunește chimiști, biologi, istorici, restauratori, artiști, arheologi, antropologi din întreaga lume, interesați de coloranții naturali și de utilizarea acestora în obiecte de interes artistic, istoric și arheologic. Desfășurată pentru prima dată în Marea Britanie, în 1981, DHA s-a extins în Europa de Vest și apoi în restul Europei, fiind organizată în fiecare an într-o altă locație. Țara noastră este o prezență activă în cadrul întâlnirilor, începând cu 1999. Interesul specialiștilor din grup pentru patrimoniul textil românesc s-a concretizat în organizarea întâlnirii aniversare DHA 25 la Suceava (2006), la inițiativa coordonatorului proiectului, organizatorul principal al întâlnirii fiind Muzeului Național al Bucovinei Suceava.

Imagini din expoziția
Coloranți naturali în arta textilă contemporană

Pentru întâlnirea DHA 39 (2020), grupul DHA a răspuns din nou entuziast propunerii țării noastre de a găzdui conferința la Sibiu, organizatorul principal fiind de această dată Complexul Național Muzeal ASTRA, având drept parteneri Asociația Știința și Patrimoniul Cultural în Conexiune (Asociația i-CON), Muzeul Textilelor Băița și Muzeul Național de Istorie a României. Întâlnirea a fost prevăzută pentru 14-17 octombrie 2020. Pe lângă programul științific, întâlnirile DHA includ vizite documentare precum și alte activități - expoziții, prezentări de modă, demonstrații practice ale meșterilor populari, târguri - relevante pentru ilustrarea preocupărilor cu privire la coloranți naturali din țara gazdă.

*

Proiectul expozițional **Coloranți naturali în arta textilă contemporană** este un eveniment asociat conferinței DHA 39, desfășurată anul acesta pentru prima dată în format videoconferință. Expoziția se bazează pe cercetările interdisciplinare desfășurate în ultimii peste 20 de ani pe patrimoniul textil românesc și pe experiența acumulată de coordonatorul proiectului ca lector asociat în cadrul Universității Naționale de Arte București (UNArte), Facultatea de Arte Decorative și Design (FADD), Departamentul de Arte Textile și Design Textil, în perioada 2017-2020, activitate care a inspirat utilizarea coloranților naturali în arta textilă contemporană.

Pentru punerea în dialog a textilelor tradiționale cu cele contemporane, studenți și absolvenți ale FADD, Departamentul de Arte Textile și Design Textil din UNArte București au vopsit și imprimat lână și bumbac cu surse biologice identificate în piese textile din patrimoniul românesc: indigo, coșenilă, roibă, drobiță, gaude, precum și cu alte plante din flora autohtonă: nuc, boz, sânziene, crăițe, duche, afine și au realizat colaje textile, puzzle-uri, panouri decorative, obiecte textile, instalații artistice. Acestea sunt expuse la Complexul Național Muzeal ASTRA, alături de textile tradiționale din expoziția permanentă a muzeului.

Expoziția aduce în prim plan coloranții naturali prin valorificarea rezultatelor cercetării științifice și punerea acestora la dispoziția publicului larg. Coloranții naturali se constituie într-un mijloc de promovare a artei textile contemporane, de conștientizare a bogăției de materiale oferite de natură - cu cel mai mic impact negativ asupra mediului și sănătății omului - și de valorificare a tradiției ca sursă de inspirație în arta contemporană. Asocierea expoziției cu conferința internațională Dyes in History and Archaeology promovează arta textilă contemporană și tradițională românească și o pune în dialog cu patrimoniul cultural european și universal.

*

Vă invit să vă bucurați de priceperea și creativitatea tinerele artiste în entuziasmul descoperirii coloranților naturali!

Irina Petroviciu

Imagini de la vernisajul expoziției
Coloranți naturali în arta textilă contemporană

Patrimoniul etnografic textil al Muzeului ASTRA

Cămașă din colecția Muzeului ASTRA (nr. inv. 44P).
În firul de mătase galbenă cu care au fost brodate
mânele s-a identificat gaude.

Colecția de textile a Muzeului ASTRA se caracterizează prin multiculturalismul etnografic. Alcătuirea acesteia nu este tributară unui segment aparte, naționalitate, regiune sau tipologie. Aceasta cuprinde tot ce ține de prelucrarea fibrelor și produsul textil - regăsit pe teritoriul României și, cu extensii, în spațiul extra European (Colecția Franz Binder). Se valorifică de la materie primă, elemente rudimentare de utilizare casnică (frânghii și chingi), până la cele mai complexe forme de prelucrare textilă (țesături, împletituri sofisticate, broderii și dantele delicate), precum și forme compozite de excepție - port (o colecție extraordinară de ii), bijuterii și obiecte cu valoare ritualică.

Vorbim așadar de o colecție eterogenă, concretizată din pasiunea unor personalități sibiene, cum este și cazul lui Emil Sigerius, a unei grupări precum Asociațiunea ASTRA, respectiv a specialiștilor etnografi contemporani. Din analiza colecției per ansamblu putem constata preocuparea colecționarilor, încă de timpuriu, pentru ingeniozitatea și complexitatea produsului, obținut datorită priceperii și a imaginației meșterului sau a omului din mediul rural, dar și pentru valoarea intrinsecă și estetică pe care obiectul o deținea.

Astfel, de o varietatea și o diversitate tehnică, morfologică, estetică și, nu în ultimul rând, coloristică, colecția de textilă a Muzeului ASTRA oferă o sursă inepuizabilă de inspirație artistică și cercetări interdisciplinare.

Am putea presupune, greșit de altfel, că până la această dată tot ce s-a putut afla din analiza textilelor noastre s-a scris deja. Abordarea actuală, integrată și contextualizată cu perioada socio-istorică din care provin obiectele, modul de confecționare și ornamentare care le caracterizează, cât și analizele aprofundate asupra materialelor, ne oferă noi povești de dezvăluit.

*O astfel de abordare este **Studiul coloranților în colecția textilă a Muzeului ASTRA** început din anul 2016. Obiectivul nostru este acela de a crea o bază de date cu sursele biologice identificate în patrimoniul textil, în special cel transilvănean și corelarea acesteia cu rezultatele deja obținute din celelalte regiuni istorice analizate. Studiul a inclus până la momentul actual patru categorii de obiecte, ii din zona Sibiului, spranguri (împletituri de fire - elemente de port deosebite), textile utilitare, cu rol decorativ, sau rituale și căițe săsești. Bunurile culturale au fost alese în funcție de vechimea lor, proveniența, modul în care au intrat în colecții, materia primă folosită la confecționare și, nu în ultimul rând, valoarea muzeografică în cadrul patrimoniului cultural muzeal ASTRA.*

Odată cu analiza colorantului, au mai fost documentate și alte aspecte cum ar fi morfologia firelor textile, modul de prelucrare primară, tehnica de confecționare și metoda de ornamentare. Pe baza acestui studiu putem obține astfel o radiografie cronologică și etapizată a societății autohtone rurale pre-industriale, în care se conturează evoluția societății, simțul estetic, moda și utilitatea bunurilor de la sfârșitul secolului al XIX-lea.

Prin coroborarea datelor istorice și a rezultatelor de investigație științifică, putem întrezări detalii socio-documentare cum ar fi situația economică, nivelul de pregătire educațională a producătorului posesor al obiectului, accesibilitatea la rutele de comerț și implicit originea materialelor prime.

Cămașă din colecția Muzeului ASTRA (nr. inv. 20P). În vopsirea lânii galben-ocru din decorul zonei de guler s-a identificat un amestec de coloranți ce conțin gaude, drobiță și gălbinaie.

In extenso, plecând de la aceste observații, putem explica de ce anumite materiale, obiceiuri sau parteneriate comerciale ne sunt astăzi mai familiare decât altele, în vreme ce altele au fost date uitării, definind societatea prezentă. La nivelul colecțiilor din care obiectele textile fac parte, studiul contribuie la argumentarea încadrării istorice, propune noi linii de cercetare și sporește valoarea muzeografică și documentară a patrimoniului ASTRA. Rezultatele obținute au fost comunicate la conferințe și publicate în reviste de profil din țară și străinătate, precum „Dyes in history and archeology” ed. 36 – 39, conferințele grupurilor ICOM-CC Textiles și Art Technological Source, conferința „Doina Darvaș” de la Muzeul Satului „Dimitrie Gusti” București, ASTRA Multi-Cultural - Muzeul ARTRA Sibiu, și altele.

*

*Pentru că ne-am dorit ca acest demers să nu rămână accesibil doar cercetătorilor și profesioniștilor din domeniul cultural, intenția fiind de a-l transmite publicului vizitator prin metode specific muzeale, într-un mod cât mai ușor accesibil, s-a concretizat expoziția **Coloranți naturali în arta textilă contemporană**. Patrimoniul etnografic textil al Muzeului ASTRA și studiul coloranților întreprins de restaurator și cercetătorul-investigator, împreună, au reprezentat punctul de plecare a unei noi forme artistice, imaginată și concretizată de tineri artiști din domeniul designului textil.*

Iulia Teodorescu

Brâu din colecția Muzeului ASTRA (nr. inv. 554P). Cânepa a fost vopsită cu indigo, iar mătasea din decorul ciucurilor cu un amestec de drobiță și gălbinare (galben-verde), coșenil american (roz) și scumpie (galben).

Imagine din expoziția
Coloranți naturali în arta textilă contemporană

Coloranții naturali

Conținuți în organisme vii, plante, licheni, insecte sau chiar moluște, coloranții naturali au reprezentat singura sursă de culoare pentru vopsirea firelor textile din cele mai vechi timpuri și până la sfârșitul secolului al XIX-lea, când au devenit disponibili coloranții de sinteză. De-a lungul istoriei, în diferite părți ale lumii oamenii s-au perfecționat în valorificarea resurselor locale și fixarea coloranților pe diferite suporturi textile. Procesul de vopsire, cu obținerea unor culori rezistente în timp, este însă unul dificil, depinzând de structurile coloranților (unele încă ne-elucidate) și de afinitatea acestora pentru materialele textile.

Roiba (*Rubia tinctorum L., madder*) este o plantă erbacee, originară din bazinul mediteranean, extinsă în România prin cultură. Este una dintre cele mai vechi surse de coloranți naturali, rădăcinile fiind utilizate pentru vopsire în Egipt, Mesopotamia, în Grecia antică și în Roma, în India și țările învecinate, în orientul apropiat și în Europa. Numărul mare de coloranți prezenți în rădăcini explică larga utilizare a acestei plante care poate oferi prin vopsire nuanțe de roșu/orange/brun/violet. Literatura din țara noastră o menționează în toate lucrările care descriu rețete de vopsire cu referire la textilele tradiționale. Utilizarea roibei a fost confirmată, prin investigații științifice, în numeroase textile etnografice de secol XIX-XX, precum și în broderii liturgice, covoare orientale și alte categorii de piese textile din colecții muzeale românești, de secol XV-XX.

Drobița (*Genista tinctoria L., dyer's weed, dyer's broom, dreapta-sus*) este o plantă ierboasă cu flori galbene care crește prin fânețe, livezi, pășuni, la marginea pădurilor. Utilizarea ei pentru vopsire este menționată începând cu Evul Mediu pentru culoarea galben, sau combinată cu surse de indigo pentru verde. Conform unei culegeri de rețete publicate de Academia Română în 1914, unde 40 de rețete descriu obținerea culorii galben, drobița este planta cu cea mai frecventă utilizare, fiind menționată în 10% din procedee. Acest fapt este confirmat de rezultatele investigațiilor efectuate pentru textilele tradiționale din colecții muzeale românești, datate în secolele XIX-XX, unde drobița a fost identificată aproape exclusiv în fire de culoare galben, ocru, brun, verde.

Grădina Botanică "Dimitrie Brandza" din București

Grădina Botanică "Dimitrie Brandza" din București

Gaude (*Reseda luteola L., weld, stânga-jos*) este o plantă ierboasă, originară din Asia de vest și din zona mediteraneană, cultivată în Europa și în SUA. Este cunoscută încă din antichitate și este considerată de romani ca cea mai rezistentă sursă de vopsire în galben, pentru care se utilizează planta întregă. Popularitatea ei în Evul Mediu este ilustrată de numărul mare de rețete care descriu utilizarea ei pentru galben sau verde (în amestec cu surse de indigo). Este cunoscută și apreciată și în Imperiul Otoman, unde a fost cultivată pentru vopsire până în secolul al XIX-lea, fapt confirmat și de identificarea ei frecventă în textile orientale din colecții muzeale românești. Gaude a fost detectată și în alte categorii de piese textile din țară, broderii liturgice și catifele broșate. Considerată o plantă rară în țara noastră, utilizarea ei în textile tradiționale este mai curând rezultat al importului firelor vopsite. Totuși, nu trebuie exclusă nici posibilitatea utilizării rechiei (*Reseda lutea L., rezedă sălbatică*), frecventă în flora autohtonă, puțin studiată în țara noastră sub aspectul coloranților, pentru care literatura de specialitate din străinătate menționează coloranții ca absenți, sau prezenți în cantitate mică.

Verigariu (*Rhamnus cathartica* L., *common buckthorn*, *stânga-sus*) este un arbust cu ramuri spinoase originar din Europa, nord-vestul Africii și vestul Asiei, introdus în America de Nord în secolul al XIX-lea. Fructele arbuștilor din speciile *Rhamnus* au fost utilizate în Europa încă din antichitate, fiind populare în Evul Mediu, informații confirmate prin date analitice. Ele oferă o culoare galben-verzui atunci când sunt utilizate cu mordant alaun, sau verde, când vopsirea se face pe un material albastru (vopsit anterior cu surse de indigo). În textile din colecții muzeale românești, coloranții din fructele speciilor *Rhamnus* au fost identificați în broderii liturgice (sec. XV-XIX), textile orientale și în textile tradiționale (etnografice) de secol XIX-XX.

Coșenil, coșenilă (*Dactylopius coccus* Costa, *cochenille* (fr.), *Mexican / American cochineal*, *dreapta*) este reprezentantul principal al unui grup de insecte care trăiesc ca paraziți pe frunzele de cactus din specia *Opuntia*, în America Centrală. Insectele erau cunoscute și utilizate pentru vopsire înainte de cucerirea spaniolă, fapt confirmat și de identificarea lor în textile precolumbiene. Primele mostre au ajuns în Spania în 1520-1530 urmând ca, înainte de sfârșitul secolului al XVI-lea, insectele să fie deja exportate, prin Veneția, către Persia și Asia Centrală și mai departe în China. Întrucât vopsitorii europeni au realizat că *Dactylopius coccus* C. este mai bogat în coloranți decât alți coloranți din insecte utilizați la vremea respectivă în Europa, coșenila a înlocuit, începând cu ultimele decenii ale secolului al XVI-lea, toate sursele europene de culoare roșie, de origine vegetală sau animală. *Dactylopius coccus* C. a fost identificat în toate categoriile de piese textile din colecții muzeale românești studiate, datate după ~1570.

Începând cu 1914, literatura română menționează coșenila (cârmâz, cochenilia sau coșenil) ca sursă de culoare roșie, utilizată la vopsirea firelor folosite în textile tradiționale (etnografice) românești, informația fiind confirmată analitic în 1997. Spre deosebire de alți coloranți naturali puțin utilizați astăzi, speciile de cactus pe care trăiesc coșenil sunt încă cultivate pentru recoltarea insectelor și utilizarea colorantului. Purtând denumirea "E 120", coșenila este colorant alimentar și este de asemenea utilizată ca sursă de culoare în rujul de buze.

Coloranți pe bază de indigo

O mulțime de plante din întreaga lume conțin precursori ai indigotinelui – colorantul din sursele biologice denumite generic "indigo". Dintre acestea, cele mai semnificative în context istoric și geografic sunt **indigo-ul comun** (*Indigofera tinctoria L.*, **natural indigo sau common indigo**) și **drobușorul** (*Isatis tinctoria L.*, **woad**).

Încă din Neolitic, în Europa existau vopsitori experimentați care stăpâneau procesul de vopsire cu *Isatis tinctoria L.* – plantă disponibilă local. Mai târziu, Grecii și Romanii au conștientizat că pe lângă planta cunoscută de ei, în Asia există o alta, misterioasă, "the Indian dyestuff", "**indigo**" (cu referire la *Indigofera tinctoria L.*). Acesta a devenit disponibil comercial în Europa începând cu secolul al XVII-lea, co-existând în perioada următoare cu sursa locală. Calitatea vopsirilor cu indigo și prețul ridicat al produselor vopsite cu acesta au făcut ca indigoul să fie considerat drept "culoarea regilor și rege al culorilor". Declinul surselor naturale de indigo a avut loc la sfârșitul secolului al XIX-lea, odată cu apariția indigoului sintetic.

Indigotinel - de culoare albastră, sintetizat din diferiți precursori în funcție de sursa biologică, este insolubil în apă. Procesul de vopsire devine astfel complex, întrucât implică reducerea indigotinelui la o formă solubilă, încoloră, fixarea acestui derivat pe materialul textil și expunerea firelor vopsite, necolorate, în aer, pentru re-formarea indigotinelui. Complexitatea acestui proces care implică multă experiență are drept consecință prețul ridicat al materialelor textile vopsite cu indigo.

Pentru textilele istorice, identificarea vopsirilor cu indigo la nivel de specie nu este posibilă cu tehnicile analitice disponibile astăzi, întrucât acestea permit strict identificarea indigotinelui, nu și a precursorilor acestuia. De asemenea, nu se poate discerne nici între indigoul din surse naturale și indigoul sintetic.

În consecință, pe baza investigațiilor efectuate pentru piese textile din colecții muzeale românești, se poate afirma că au fost identificați coloranți pe bază de **indigo** (*Indigofera tinctoria L.* sau *Isatis tinctoria L.*) în fire albastre și verzi (în combinație cu coloranți galbeni) provenite din broderii liturgice, brocarduri, textile orientale, datând din secolele XV-XIX. Pentru textilele etnografice (tradiționale), și pentru alte piese date în secolul al XX-lea, vopsirea cu indigo, cel mai probabil realizată în boiangerii specializate, ar fi putut fi efectuată fie cu surse naturale (specii *Indigofera* sau drobușor) fie cu indigo sintetic.

Grădina Botanică "Dimitrie Brandza"
din București

Turmeric (*Curcuma longa* L. = *Curcuma domestica*) este o plantă originară din India, din a cărei rădăcină se extrage un colorant galben, considerat drept "cel mai popular colorant din lume". Turmericul, introdus în estul Africii în secolul al XVIII-lea și în Vest 500 de ani mai târziu este astăzi cultivat în toate țările tropicale. Pentru extragerea coloranților, rizomii, curățați de pământ, sunt încălziți în apă pentru aproximativ o oră, asigurându-se un mediu ușor alcalin. Rizomii sunt apoi uscați la soare pentru 6-8 zile.

Turmericul este un colorant direct, cu o putere mare de colorare, producând un galben auriu strălucitor pe bumbac, lână sau mătase. Având stabilitate mică la lumină și în mediu alcalin, turmericul a fost puțin utilizat pentru vopsire în Europa, și în aceste cazuri mai curând alături de coșenilă, pentru nuanțare, decât ca sursă biologică de sine stătătoare. Este rareori identificat în piese textile din colecții europene și nu a fost niciodată detectat în textile din colecții muzeale românești.

Sub denumirea "E 100", turmericul este un foarte cunoscut colorant alimentar, utilizat în margarină, brânză și pudra de curry.

Mai multe despre coloranții naturali puteți consulta în, Dominique Cardon, *Natural dyes – sources, tradition, technology, science*, Archetype Publications, London (2007)

Metode de vopsire

Vopsirea directă implică simpla imersare a materialului textil în soluția colorată, la rece sau la cald. Această metodă este potrivită pentru situațiile în care coloranții au grupări funcționale polare orientate favorabil în raport cu grupările firelor textile care urmează a fi vopsite. Cea mai cunoscută sursă biologică cu care se vopsește prin vopsire directă este turmericul (*Curcuma longa L.*).

Vopsirea cu coloranți de cadă (vat dyes)

Unii coloranți naturali, precum cei din "indigo" (plante care conțin precursori ai colorantului albastru), sunt insolubili în apă și prin urmare nu pot fi fixați pe materialele textile din vopsire directă sau prin intermediul mordanților. În acest caz, este necesară (i) trecerea coloranților în soluție prin reducere (în mediu alcalin) la forma "leuco" (din limba greacă, "leukos" = alb, adică necolorat); (ii) absorbția pe materialul textil a coloranților, în forma lor "leuco" (solubilă) și (iii) oxidarea acestora, cu refacerea compușilor colorați și fixarea lor pe materialul textil.

Vopsirea cu coloranți de cadă din plantele denumite "indigo" se poate face cu frunze proaspete sau cu material conservat, fie sub formă de frunze uscate, mărunțite fie sub forma unei paste concentrate extrasă din frunze și conservată sub forma unor bile.

Cel mai simplu procedeu de vopsire cu "indigo" este cel chimic. Indigoul sub formă de pulbere (devenit pastă prin adăugarea de apă caldă) este redus cu ditionit de sodiu (= hidrosulfid de sodiu), în mediu alcalin, la leuco-indigo, de culoare galben-verzui. Materialul textil se adaugă în soluția de leuco-indigo și se lasă la vopsit pentru 5-10 minute. Se scoate din soluție și se expune în aer pentru oxidare, cu trecerea de la leuco-indigo (de culoare verzui – turquoise) la indigo (de culoare albastră). Întregul proces se desfășoară la temperatură constantă, aproximativ 55°C.

Vopsirea cu coloranți mordanți

Majoritatea coloranților naturali nu se pot lega direct de fibrele textile. Totuși, mulți dintre ei se pot combina cu săruri metalice cu formarea unor complecși între colorant și metal, capabili să se fixeze pe materialul textil. În secolul al XVIII-lea, sărurile metalice cu proprietatea de mai sus au fost numite mordanți, denumirea - provenind din limba latină, "mordere" = "a mușca" - fiind ilustrativă pentru modul de înțelegere a fenomenului, la acea dată. Natura și concentrația mordantului influențează nuanța și intensitatea culorilor obținute.

Cel mai cunoscut mordant este alaunul (numit și piatră acră, sulfat dublu de aluminiu și potasiu legate de 12 molecule de apă). Acesta poate fi utilizat pentru mordansarea materialului textil înainte de vopsire (pre-mordansare) sau poate fi adăugat în baia de vopsire (mordansare simultană). Se folosește în asociere cu crema de tartar care are rolul de a crește cantitatea de colorant fixat. Alți mordanți utilizați sunt calaicanul (sulfat de fier cu 7 molecule de apă) și piatra vânăță (sulfat de cupru cu 5 molecule de apă), deseori utilizați pentru nuanțare, adică pentru modificarea culorii după vopsire (post-mordansare). Sulfatul de fier închide culoarea iar cel de cupru dă o nuanță verzui sau brun coloranților galbeni și îi întunecă pe ceilalți. Alți mordanți sunt clorura de staniu care oferă culori strălucitoare coloranților roșii, și bicromatul de potasiu care închide culorile calde, roșu către violet, galben către brun, verde către kaki sau brun. Vopsirea cu coloranți mordanți se aplică majorității surselor biologice care au jucat un rol important în de-a lungul timpului: **roiță** (*Rubia tinctorum L.*), **coșeniță** (*Dactylopius coccus*), **drobiță** (*Genista tinctoria L.*), **gaude** (*Reseda luteola L.*), **verigariu** (*Rhamnus cathartica L.*) etc.

Atelierul de vopsire tradițională

Mâncăm în grabă, ne îmbrăcăm în grabă, cumpărăm și aruncăm în grabă și, mai ales, trăim în grabă, dar cu nostalgia trecutului cumpătat..., într-o lume veșnic în mișcare, mereu preocupată de ce va fi și nu de ce este. Muzeul Astra încă ne oferă răgaz, timp pentru cunoaștere, introspecției și, mai mult, ne pune la dispoziție o alternativă la acest repede-și-frivol, o reîntoarcere la un ecosistem tradițional din care pot rezulta noi forme creative. Toate acestea converg spre o experiență completă, într-un cadru vizual, olfactiv, tangibil, autentic, recognoscibil, printr-o animație culturală reală și prin colecțiile etnografice de excepție - de la funcțional, până la cele mai expresive forme de artă tradițională. Pe lângă conferințe și publicații, transferul cunoașterii se produce prin meșterii și inițiatorii atelierelor tematice - Muzeul ASTRA ducându-și astfel la împlinire menirea educativă. Atelierele sunt poate cea mai directă, facilă și plăcută, metodă de învățare. Sunt o invitație la cunoașterea patrimoniului cultural material prin intermediul unui "tezaur uman viu", o legătură dintre meșter - meșteșug și produsul tradițional. Atelierele deschid o poartă nu numai spre însușirea primară a metodei practice, dar ne introduc într-un alt timp, cu obiceiurile și cutumele acestuia. Sunt evenimente dedicate tuturor categoriilor sociale, indiferent de vârsta sau pregătirea profesională, atractive prin aplicativitate și rezultatul final. Când se lucrează cu mâinile și cu sufletul, participanții sunt cucerți de mișcările și pasiunea „creatorului”, devenind ei înșiși parte a procesului, lăsându-se implicați și ghidați într-o inițiere individuală de însușire a abilităților, competențelor și ale cunoștințelor esențiale ce aparțin tradiției și meșteșugului.

Mini sculuri de lână, vopsite în tehnica tradițională

Imagini din timpul atelierului de vopsire tradițională cu coloranți naturali din cadrul proiectului **Coloranți naturali în arta textilă contemporană**

Atelierul de vopsire tradițională cu coloranți naturali este un alt mod de a face cunoscută cercetarea care stă în spatele fiecărui obiect textil de patrimoniu și, implicit, de a-l promova. Plecând de la ideea de identificare a surselor biologice, a minunatelor culori din textilele etnografice, ne-am dorit ca toate rezultatele obținute să fie accesibile unui număr cât mai mare de oameni. Studiul nostru nu a însemnat doar o enumerare de plante, ci a cuprins savoirea și cunoașterea unei perioade apuse, când lumea nu se grăbea, când vopsitul cu plante era considerat o îndeletnicire magică, plină de semnificații rituale, legate de un mod de viață, de credință, de praguri de cunoaștere și de curățenie.

Informații, nu numai despre bunul cultural textil colorat, ci și despre cum se vopsea acesta, au fost adunate și valorificate, în primul rând, în mediul academic, prin cursurile și seminarile studenților de la secția de Arte Textile și Design Textil, din cadrul Universității de Artă București și de la secția de Conservare-Restaurare, Universitatea "Lucian Blaga" Sibiu. Ca urmare a preocupărilor și colabărilor dintre specialiști și instituțiile lor a rezultat expoziția „Coloranți naturali în arta textilă contemporană” găzduită de Muzeul ASTRA.

Demonstrațiile practice - vopsiri tradiționale și eco-printing - au adus bucurie participanților, care s-au entuziasmat la ideea de a obține cu materiale naturale propriile producții artistice, colorate printr-o tehnică tradițională la îndemâna fiecăruia, repetabilă și, totuși, de fiecare dată cu un rezultat creativ unic. Ei au descoperit culorile pe care natura binevoitoare le pune generos la dispoziție.

În cadrul atelierului, au fost vopsite mini - sculuri din fire de lână, pregătite de organizatori, prin 3 procedee diferite, cu coloranți de origine vegetală și animală, care au jucat un rol important în istoria textilelor: turmeric (vopsire directă), coșenilă, roibă, gaude, verigariu, crușin (vopsirea cu coloranți mordanți) și indigo (vopsirea cu coloranți de cadă). Vopsirea cu crăițe și licheni (aduse de participanți), precum și procesele de post-mordansare au completat gama cromatică a eșantioanelor obținute. Concomitent cu experimentul practic, s-au prezentat noțiuni privind materialele textile, coloranții naturali (grupați în funcție de structură și metode de vopsire), mordanții și etapele procesului de vopsire.

Ne-am bucurat de toate întrebările care ne-au fost adresate și de implicarea unanimă. Împreună am învățat câte un pic din toate, organizare, istorie și tradiție, chimie, biologie, cromatică și tehnologie, dar mai ales, fiecare, indiferent de vârstă, a avut posibilitatea să se desfășoare artistic. Imprimările pe bumbac prin tehnica eco-printing, cu plante culese din Muzeul ASTRA, i-au atras pe cei mai tineri participanți, dornici, deopotrivă, să își manifeste creativitatea și să își consume energia, întregind cu lucrările lor mica expoziție, plină de culoare. Auzul tuturor a fost încântat, când bubuitul ciocanelor folosite la eco-printing și clocotul fierturilor colorate s-au îmbinat cu chiotele de veselie ale copiilor. Trecutul s-a îmbinat cu prezentul prin „mordant-ul” coloranților naturali.

Iulia Teodorescu, Irina Petroviciu
și Daniela Frumușeanu

Imagini din timpul atelierului de vopsire tradițională cu coloranți naturali și eco-printing din cadrul proiectului **Coloranți naturali în arta textilă contemporană**

Iulia Teodorescu a absolvit Universitatea „Lucian Blaga” Sibiu, profilul Conservarea și Restaurarea Operei de Artă, promoția 2003. Iulia este expert în conservarea și restaurarea obiectelor textile în cadrul Complexului Național Muzeal ASTRA, unde își desfășoară activitatea încă din 2004. Ea a urmat mai multe stagii de practică în laboratoarele de restaurare textile ale unor instituții de renume, precum Museum für Islamische Kunst, Pergamonmuseum Staatliche Museen, Berlin (2006), Museum für Völkerkunde Viena (2008), Abegg Stiftung, Rigisberg, Elveția (2009) și a participat la numeroase conferințe naționale și internaționale. Preocupările Iuliei Teodorescu implică diseminarea tehnicilor și metodelor tradiționale de realizare a obiectelor textile cât și a soluțiilor de prezervare ale acestora, în mediile profesional-universitare, dar și în cadrul saloanelor și a târgurilor de promovare culturale, sau către publicul larg în evenimente dedicate, precum *Ziua Iei*, *Atelierele de broderie* și *Olimpiada meșteșugurilor artistice tradiționale*. Interesul Iuliei Teodorescu pentru coloranții textili s-a născut odată cu proiectul de documentare a Colecției de Covoare Otomane a Bisericii Evanghelice din Romania (2002), coordonat de restaurator Rodica Dinulescu. Colaborare profesională cu cercetătorul Irina Petroviciu a dus la obținerea unor rezultate relevante pentru domeniu, multe dintre acestea regăsindu-se în contribuțiile științifice ale conferințelor *Dyes in History and Archeology* sau expoziția *Coloranți naturali în arta textilă contemporană*.

Irina Petroviciu a absolvit Facultatea de Tehnologie Chimică, Universitatea "Politehnica" din București, în 1992. Irina studiază coloranții naturali încă din anul 1997, când a obținut o bursă de cercetare pentru identificarea coloranților naturali din textile istorice, la Royal Institute for Cultural Heritage (KIK/ IRPA) din Belgia. În anii următori a continuat colaborarea cu institutul din Bruxelles, în paralel fiind preocupată și de elaborarea unui protocol analitic de caracterizare și identificare a coloranților naturali din textile istorice, în România. Cercetările s-au concretizat într-o teză de doctorat, elaborată la Facultatea de Chimie, Universitatea din București, finalizată cu obținerea titlului de doctor, în 2012. În cei peste 25 de ani de studii dedicate coloranților naturali din textile muzeale, Irina Petroviciu a cercetat, în colaborare cu alți specialiști, câteva sute de piese textile din patrimoniul cultural românesc. Din 1999, este un membru activ al grupului *Dyes in History and Archaeology*, a participat în numeroase proiecte naționale și internaționale, a prezentat numeroase contribuții la manifestări științifice și este autor a peste 60 de articole în publicații din țară și din străinătate. Irina Petroviciu este coordonatorul proiectului *Coloranți naturali în arta textilă contemporană*, reprezentând Asociația Știința și Patrimoniul Cultural în Conexiune (asociația i-CON).

ARTIȘTII
expoziției
Coloranți naturali în
arta textilă contemporană

Maria-Emilia Boșoi

Țesătură pe ramă

23 x 32 cm

Tehnica: vopsire cu roibă, crușin, gaude, verigariu pe lână și bumbac

Brâu

90 x 115 cm

Tehnica: vopsire cu roibă, gaude, crușin, foi de ceapă pe lână și bumbac, țesere la scândurică

Studentă în anul III, Maria-Emilia are 21 de ani și este absolventă a Liceului de Arte "Victor Giuleanu" din Râmnicu Vâlcea. A descoperit arta textilă din timpul liceului, fiind impresionată atât de expresivitatea, cât și de plasticitatea textilelor. În acest context, a participat la numeroase competiții județene și naționale, printre ele numărându-se Olimpiada Națională de Arte Vizuale, Arhitectură și Istoria Artei, anul 2017, respectiv 2018, obținând mențiuni, și ulterior locul al III-lea.

În prezent este studentă în an terminal, licență, la Universitatea Națională de Arte București, în cadrul departamentului de Arte Textile și Design Textil - ATDT, specializarea Imprimerie.

Trecând prin toate aceste etape, artele textile au făcut-o să se dezvolte pe plan artistic și nu numai, datorită acestui lucru a reușit să îmbine personalitatea ei cu tot ceea ce realizează.

Maria-Emilia Boșoi este autorul logo-ului "Coloranți naturali în arta textilă contemporană".

Sacoșă

34 x 32 cm

Tehnica: vopsire cu turmeric
pe bumbac

Imagini din expoziția
Coloranți naturali în arta textilă contemporană

Dana Dincă

Artist vizual cu specializare în imprimerie, Dana Dincă, născută în 1965, la București, este absolventă a Universității Naționale de Arte București, Facultatea de Arte Decorative și Design, Departamentul Arte Textile.

În anul 2015, Dana își încheie studiile masterale în arte textile ambientale (Arte Textile și Design Textil - ATDT), clasa doamnei conferențiar universitar doctor, Daniela Frumușeanu, după ce, în anul 2012, s-a licențiat sub coordonarea doamnei conferențiar universitar doctor, Dorina Horățău. În același an, i s-a acordat și Premiul UNARTE București.

În prezent, Dana Dincă este membră stagiară în Uniunea Artiștilor Plastici, Filiala București și, din anul 2016, membră a Asociației Visarta. Începând cu anul 2010, ea participă la numeroase expoziții de artă, din țară și din străinătate.

Lucrare II

50 x 150 cm

Tehnica: eco-printing și vopsire cu plante tinctoriale pe bumbac

Lucrare III

50 x 150 cm

Tehnica: eco-printing și vopsire cu plante tinctoriale pe bumbac

Imagine din expoziția
***Coloranți naturali în
arta textilă contemporană***

Carte mostre, 20 x 20 cm

Tehnica: lână împâslită, colaj, vopsire cu plante tinctoriale pe lână și bumbac

Carte obiect (2 piese)

20 x 20 cm

Tehnica: lână împâslită, colaj, vopsire cu plante tinctoriale pe lână și bumbac

*Experiența dobândită în cadrul proiectului **Coloranți naturali în arta textilă contemporană** mi-a îmbogățit cunoștințele despre vopsirea cu plante care conțin coloranți naturali, stimulându-mi imaginația și creativitatea.*

Am descoperit potențialul plantelor din gradina mea, bucurându-mă de magia culorilor oferite și mi-am testat perseverența și răbdarea, deoarece acest gen de activitate necesită timp și dedicare.

Prin vopsirea cu plante, existente din belșug în mediul rural, se poate păstra vie tradiția unui vechi meșteșug, obținându-se lucrări unicate.

Lucrare III

50 x 150 cm

Tehnica: eco-printing și vopsire cu plante tinctoriale pe bumbac

Daniela Frumușeanu

Legile naturii sunt legile artei. Artă vindecă sufletele, iar acțiunile noastre creatoare au un conținut magic, salvator, înălțător.

Născută în 11 iulie 1961, localitatea Bacău, Daniela Frumușeanu este conferențiar universitar doctor al Facultății de Arte Decorative și Design, Departamentul Arte Textile și Design Textil - ATDT, specializarea Tapiserie - Imprimeuri, din cadrul Universității Naționale de Arte-București - UNArte. Daniela este absolventă a Liceului de Artă din Bacău, specializarea Tapiserie-Imprimeuri, anul 1980, și a Institutului de Arte Plastice "Nicolae Grigorescu" București, Facultatea de Arte Decorative, specializarea Tapiserie-Imprimeuri, anul 1984. Din anul 2007, Daniela Frumușeanu a dobândit titlul de doctor în Arte Vizuale, la Universitatea Națională de Arte-București.

Activitatea sa artistică cuprinde numeroase expoziții personale, cât și participări la expoziții de grup, organizate în țară și în străinătate (naționale, municipale, bienale, trienale, quadriennale). Daniela este deținătoarea unor premii oferite de Uniunea Artiștilor Plastici din România, cu ocazia participării în cadrul unor expoziții din țară. Editor coordonator al unor cataloage de artă tipărite la Editura Universității din București, dar și la alte edituri, Daniela Frumușeanu este și un curator de artă prolific, cu activitate în cadrul unor proiecte interdisciplinare naționale și internaționale. Deseori, a participat cu articole la sesiuni științifice naționale și internaționale organizate în cadrul Universității Naționale de Arte București și nu numai. Lucrările de artă ale Danielei Frumușeanu sunt menționate în numeroase cărți, albume, cataloage (personale sau de grup) și reviste de artă, ori pe diferite site-uri de specialitate, unele dintre acestea reprezentând donații și achiziții pentru înfrumusețarea spațiilor publice sau private, în țară și străinătate.

Alchimia vegetalului I (detaliu, jos)

50 x 70 cm

Tehnica: rezervare Tritik și vopsire cu indigo pe bumbac

Alchimia vegetalului II

50 x 70 cm

Tehnica: vopsire cu plante tinctoriale pe bumbac

Fiecare culoare are frumusețea, povestea și istoria ei. Spectaculoasă prin strălucire sau încântătoare prin cumițenie, culoarea însoțește toate momentele vieții noastre, impulsionându-ne de cele mai multe ori să privim cu speranță și încredere viața. Fascinat de frumusețea culorilor, omul a încercat din timpuri îndepărtate să conserve și să transfere în propriul habitat mirajul acestora. Muzeele lumii păstrează mărturiile unor asemenea experiențe, între care, cea a meșteșugului vopsirii cu coloranți naturali ocupă un loc însemnat. Practicanții unei astfel de îndeletniciri reușesc să transfere energia cromatică conținută în organismele vii (plante, licheni, insecte, moluște) în lumea textilelor din fibre naturale. Asistăm la un tip de alchimie a cărei ecuație este îmbogățită continuu cu fiecare generație prinsă în mrejele acestui exercițiu. Astfel, rețetele de vopsire transmise la început pe cale orală, au ajuns în timp să se prezinte sub forma unor documente ample scrise, cu un conținut preponderent științific.

Compoziție cu romburi

32 x 208 cm

Tehnica: basse-lisse, vopsire cu coșeniță pe bumbac

Spiritul plantelor (carte – obiect, 85 pagini)

13 x 28 cm

Tehnica: eco-printing și vopsire cu plante tinctoriale pe bumbac și mătase naturală

Imagine din expoziția

Coloranți naturali în arta textilă contemporană

Teodora Ionescu

Născută în București, în 1997, Teodora Ionescu a urmat Liceul de Arte Plastice " Nicolae Tonitza" și este absolventă a Universității Naționale de Arte, Secția ArteTextile și Design Textil - ATDT, specializarea Imprimerie, promoția 2020. În prezent urmează un master în Arte Textile Ambientale la aceeași facultate. În demersul ei artistic, Teodora este interesată de manipularea textilă, de vopsirea firelor și țesăturilor, de micro cosmosul vegetal. A participat cu lucrări la expoziții de grup, precum *Spațiu limită* (UNA galleria 2019), *Pigmento - între uzanțe și experiment* - parte a Bienalei de Arte Decorative (Centrul Cultural "Palatele Brâncovenesti", 2019), *Bologna Fashion Week*, parte a *Bologna Design Week* (Accademia di Belle Arti di Bologna, 2019).

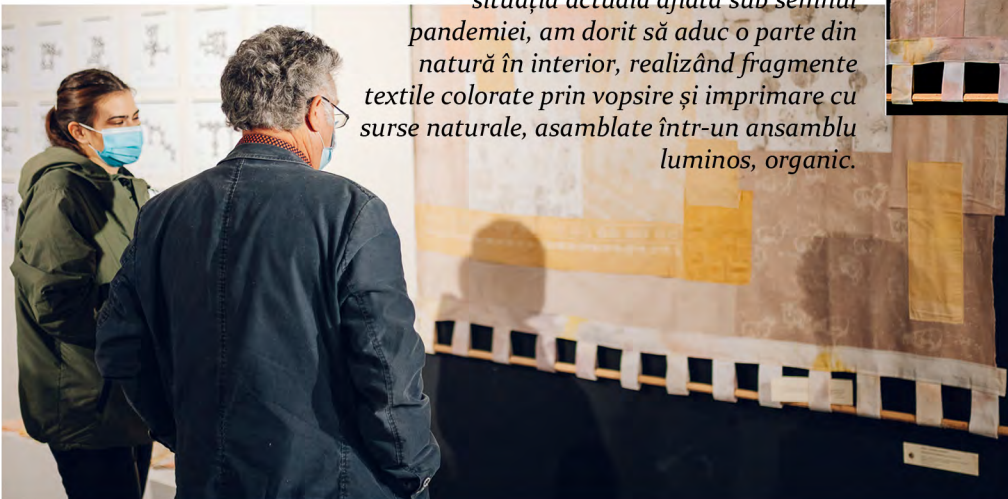
Prin colajul textil, realizat pe parcursul verii, într-un context atipic prilejuit de situația actuală aflată sub semnul pandemiei, am dorit să aduc o parte din natură în interior, realizând fragmente textile colorate prin vopsire și imprimare cu surse naturale, asamblate într-un ansamblu luminos, organic.

Călătorie (panou decorativ)

140 x 170 cm

Tehnica: colaj textil, vopsire cu coloranți naturali, imprimare serigrafică prin ronjare, eco-printing pe bumbac

Theodora Năstasie

Năzuință

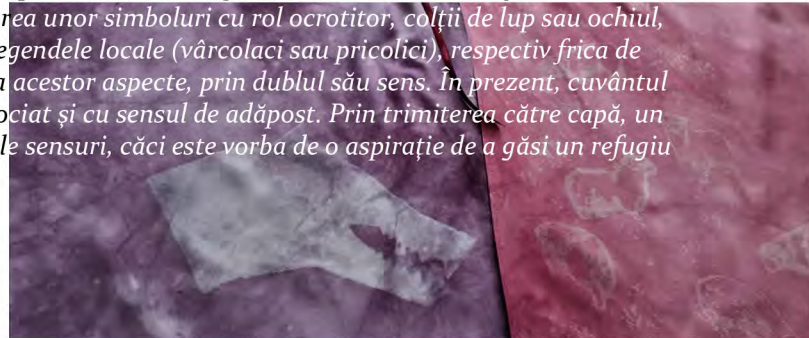
118 x 72 cm

Tehnica: vopsire cu plante tinctoriale, imprimare serigrafică prin ronjare și prin rezervare mecanică pe bumbac

Născută în anul 1999, la Câmpulung-Muscel, Theodora Năstasie este absolventă a Universității Naționale de Arte din București, secția Arte Textile și Design Textil - ATDT, specializarea Imprimerie. În prezent, urmează un program de master în cadrul Centrului de Excelență în Studiul Imaginii, secția Teoria și Practica Imaginii. Este interesată de modul în care arta și științele exacte ajung să se întrepătrundă, dar și de mitologie și antropologie. Theodora este preocupată de problemele ridicate de condițiile sociale neprielnice precum discriminarea și dorește să contribuie la sporirea echității sociale. A participat cu lucrări la expoziții de grup, precum *Spațiu limită* (UNA galleria 2019), *Pigmento - între uzanțe și experiment* - parte a Bienalei de Arte Decorative (Centrul Cultural "Palatele Brâncovenești", 2019), *Bologna Fashion Week*, parte a *Bologna Design Week* (Accademia di Belle Arti di Bologna, 2019).

Pornind de la o documentare pe fondul simbolisticii folosite în crearea pieselor vestimentare tradiționale, „Năzuință” propune câteva explicații cu referire la proveniența unor motive des întâlnite. Se poate vorbi de o superstițiozitate a omului de rând aparținând unor alte vremuri, de o nevoie de a se simți protejat, chiar de o frică irațională. Atunci când o explicație logică nu putea fi găsită pentru un fenomen necunoscut, precauția prima, iar mintea umană își asigura supraviețuirea pregătindu-se pentru cel mai tragic scenariu – chiar dacă fenomenul era uneori pus pe seama supranaturalului. De aici, utilizarea unor simboluri cu rol ocrotitor, colții de lup sau ochiul, vine ca răspuns la frica de fiare sălbatice și ființe din legendele locale (vârcolaci sau pricolici), respectiv frica de deochi. Titlul „Năzuință” contribuie la conștientizarea acestor aspecte, prin dublul său sens. În prezent, cuvântul este folosit cu sensul de dorință. În trecut însă, era asociat și cu sensul de adăpost. Prin trimiterea către capă, un obiect vestimentar cu rol protector, se confirmă ambele sensuri, căci este vorba de o aspirație de a găsi un refugiu care să insufle siguranță.

Ioana Laura Neacșu

Copilul din mine și-a pornit drumul spre maturizare acum un an de zile, odată cu intrarea mea la Universitatea Națională de Arte din București - afirmă Ioana Neacșu, din toamna aceasta, studentă în anul II.

Am intrat în lumea textilelor și am învățat să creez emoție, nu doar artă. Universul textiliștilor este precum un ghem de lână, încurcat, anevoios, de cele mai multe ori necesitând multă răbdare și pasiune. Frumosul însă, se găsește în lumea complexului, iar artele textile prin asta se caracterizează. Am învățat să admir frumosul dar și să îl simt prin intermediul lucrărilor mele.

Mostrarul bunicii (16 pagini)

25 x 17 cm

Tehnica: gravură în lemn, culori acrilice, vopsire cu plante tinctoriale pe bumbac

Manifeste

30 x 30 cm

Tehnica: vopsire cu plante tinctoriale pe bumbac

Traiste din bumbac

50 x 80 cm

Tehnica: eco-printing pe bumbac

Panouri decorative eliptice (2 piese)

30 x 50 cm

Tehnica: imprimare acrilică cu șablon, vopsire prin tehnica Shibori, structuri realizate prin manipularea bumbacului apretat, vopsire cu plante tinctoriale pe bumbac satinat structurat sub forma de soare

Brainstorm (instalație luminoasă)

50 x 100 cm

Tehnica: sârma modelată, lână vopsită cu plante tinctoriale

Raluca Neagoe

Născută în 1998 în comuna Călinești, județul Argeș, Raluca este absolventă a Universității Naționale de Arte din București, secția Arte Textile și Design Textil - ATDT, specializarea Imprimerie. În prezent, ea urmează un program de studii masterale în cadrul Centrului de Excelență în Studiul Imaginii, secția Teoria și Practica Imaginii. Raluca Neagoe este preocupată de valențele terapeutice ale artei, de funcțiile sociale și politice ale acesteia, de relația dintre arta plastică și literatură.

A participat cu lucrări la expoziții de grup, precum *Spațiu limită* (UNA galleria 2019), *Pigmento - între uzanțe și experiment* - parte a Bienalei de Arte Decorative (Centrul Cultural "Palatele Brâncovenești", 2019), *Bologna Fashion Week*, parte a *Bologna Design Week* (Accademia di Belle Arti di Bologna, 2019).

Queen of May (detaliu)

85 x 199 cm

Tehnica: eco-printing, vopsire și imprimare serigrafică cu plante tinctoriale pe bumbac

În multe dintre culturile europene, solstițiul de vară este sărbătorit prin respectarea diverselor tradiții locale, scopul fiind invocarea fertilității în sezonul ce tocmai urmează să înceapă. Festivalul cunoscut ca Midsommar (trad. "mijlocul verii") își are originea în Suedia, iar unul dintre obiceiurile prezente în cadrul acestuia este dansul în jurul unui maypole (cunoscut la noi drept „arminden”, al cărui simbol este reprezentat și în mâna personajului din lucrare), cu o semnificație provenită din folclorul local: Hârga spune povestea unui grup de oameni care, conform mitologiei, au fost păcăliți de Diavol să danseze până când au murit; acesta s-a infiltrat printre oamenii veniți la sărbătoare luând înfașșurarea unui lăutar, iar melodia pe care a început să o cânte la vioară a ademenit publicul și i-a condus pe aceștia la pierzanie. Povestea este reluată în cadrul festivalului și în prezent, iar ultima persoană care rămâne în picioare este împodobită cu flori și încununată regina lunii mai. Prin lucrarea mea am încercat să ilustrez triumful în fața morții și totodată să construiesc imaginea naturii ca element vital.

Mihaela Sîrbu

Mihaela are 21 de ani, este absolventă a Liceului de Arte “Victor Brauner” din Piatra Neamț iar, în prezent, este studentă în anul III, în cadrul Departamentului de Arte Textile și Design Textil - ATDT al Universității Naționale de Arte din București, clasa doamnei conferențiar universitar doctor Dorina Horățău. Mihaela a descoperit domeniul artelor textile încă din liceu, creațiile ei fiind caracterizate de game cromatice terne și prăfuite, după cum se observă în toate lucrările sale.

Imagine din expoziția *Coloranți naturali în arta textilă contemporană*, perete cu lucrările Danielei Frumușeanu și ale Mihaelei Sîrbu

Roots I

50 x 70 cm

Tehnica:

vopsire cu
verigariu, eco-printing
pe bumbac

Lucrarea Roots reprezintă întoarcerea atenției individului, prinsă uneori prea mult în lumea cotidiană, către lumea naturală și primordială ce conferă simpla existență a oamenilor. Vopsirea și imprimarea bumbacului cu plante tinctoriale este procesul ce subliniază importanța tradițiilor și lucrurilor realizate prin intermediul naturii.

Materialul prelucrat într-o manieră ușor nonconvențională face aluzie asupra pământului, cu ajutorul căruia toate plantele își crează începutul vieții, adică rădăcinile, lucru fără de care existența acestora nu ar fi posibilă. "Reflexia asupra propriei rădăcini" este metafora ce învâluie această lucrare.

Roots II

30 x 42 cm

Tehnica:

vopsire cu plante
tinctoriale, eco-
printing pe
bumbac

Roots III, 21 x 30 cm

Tehnica: asamblare prin coasere, vopsire cu plante tinctoriale pe bumbac

Ramona Șercăianu

Absolventă a Liceului de Artă “Margareta Sterian” din Buzău, secția de Arte Textile, Ramona Șercăianu este licențiată în cadrul Facultății de Arte Decorative și Design, departamentul de Arte Textile și Design Textil - ATDT, Universitatea Națională de Arte București. În prezent, Șercăianu Ramona este masterand, anul II, în cadrul aceleiași facultăți, la secția Arte Textile Ambientale.

Apropierea de natură și folosirea coloranților naturali a început încă din perioada licenței, când primele experimente au fost cu tehnica de vopsire cu rugină, care după nenumărate încercări mi-a devenit foarte dragă datorită rezultatelor spectaculoase pe care reușeam să le realizez. După această experiență am simțit nevoia de a aprofunda lumea coloranților naturali. Iar tema de master a pornit ca o provocare pentru a încerca, prin diferite metode, de a duce la bun sfârșit lucrările prin moduri cât mai ecologice.

Compoziție vegetală I (58,5 x 41,5 cm)

Compoziție vegetală II (100 x 100 cm)

Compoziție vegetală III (49 x 42 cm)

Tehnica: colaj eco-printing pe bumbac

Am prelevat plante (frunze, flori, semințe, rădăcini) din zone urbane (București, Buzău), cât și din zone rurale din județul Buzău. Folosirea plantelor tinctoriale în realizarea unor lucrări de artă este o opțiune la îndemână, folosită din vechi timpuri, dar lăsată în urmă de noile tehnologii digitale uzuale. În acest domeniu posibilitățile sunt nemărginite, inepuizabile, dar în același timp ecologice, efectul fiind unul de neegalat.

Fragment (detaliu)

Fragment Toamnă

15 x 20 cm 15 x 20 cm

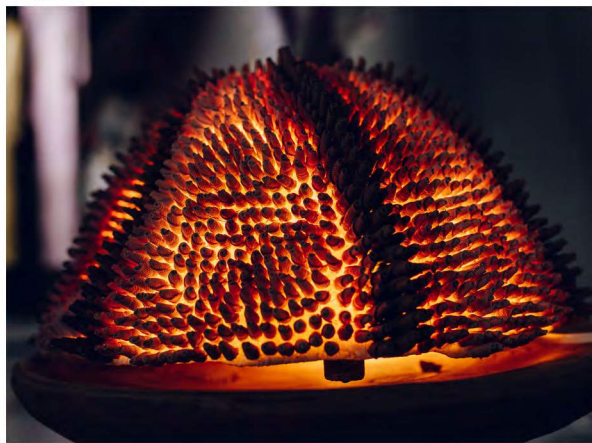
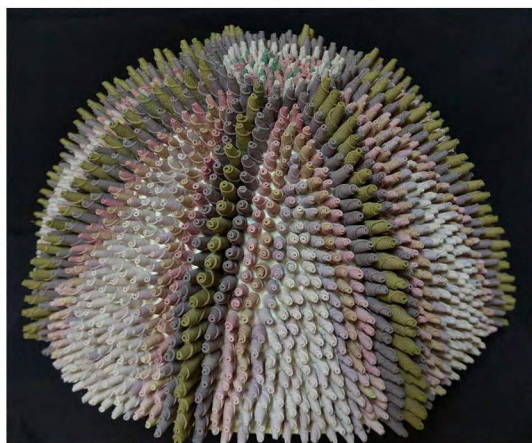
Tehnica: eco-printing pe bumbac

Tehnica: eco-printing și rust dyeing pe bumbac și material sintetic

Corp de iluminat

21 x 34 cm

Tehnica: papier-mâché, vopsire cu plante tinctoriale pe bumbac

Natura este o sursă de inspirație fără limite, întrucât subiectele sunt inepuizabile. Lucrările vizează frumusețea naturii și evidențiază forme inedite și pline de veridicitate realizate dintr-o multitudine de fragmente care reprezintă o infimă parte din diversitatea universului vegetal. Imprimarea naturală cu frunze este extrem de spectaculoasă, deoarece este folosită natura ca și instrument principal pentru a fi reprezentată într-o viziune diferită, dar într-un mod etern.

Forma de semisferă întrunește caracteristicile perfecțiunii, plenitudinii și echilibrului. Aceste semisfere sunt acoperite cu moduli confecționați din material textil, imitând spinii plantelor ghimpate. Cromatica modulelor preia nuanțele pastelate ale plantelor, redând o gamă cromatică neutră și echilibrată, atrăgând cu preponderență optimismul și aspirația.

Imagine din expoziția *Coloranți naturali în arta textilă contemporană*

Ioana Cătălina Tepșan

Absolventă a Liceului de Arte Plastice “Nicolae Tonitza” din București, secția Animație, Ioana Cătălina Tepșan este, în prezent, studentă a Facultății de Arte Decorative și Design, anul II, departamentul Arte Textile și Design Textil - ATDT, în cadrul Universității Naționale de Arte București, având ca profesor coordonator pe doamna lector universitar doctor Anna-Mária Orbán.

Căutările sale artistice s-au apropiat de mai multe domenii, precum arte plastice - pictură, grafică, cât și artă digitală, animație 2D și 3D și nu în ultimul rând, artele și designul textil.

În acest context, a participat la *Art Walk Street* editia I (2015), expoziția *Sânziene* de la Muzeul Minovici (2015), *Atelierul de Arte Vizuale “Cetatea Artelor”* (2016), *The Animation Worksheep*, ediția a 11-a (2018) și *Korea Bojagi Forum 2020*, ediția a 5-a (ulterior, anulat din cauza pandemiei de coronavirus).

Cele mai recente preocupări artistice sunt îndreptate către artele textile, tehnici de imprimare și țesere, cât și aplicații practice, privind diversitatea posibilităților de lucru cu materialul textil și a modalităților de vopsire tinctorială.

Imagine din expoziția
Coloranți naturali în arta textilă contemporană

Această colecție de geți reprezintă aducerea elementelor tradiționale la frecvența actuală, astfel încât obiectele realizate să transmită atât ideea originală, cât și aspectul modern. Tehnicile folosite în vopsirea, imprimarea și asamblarea acestora au la bază soluții inspirate din tradițiile populare. Paleta de culori, accesoriile și motivele utilizate în crearea colecției dezvăluie direct sursele de inspirație.

Geanta I

99 x 26,5 cm

Tehnica: asamblare prin coasere, împletire, vopsire cu plante tinctoriale pe bumbac

Geanta II

(stânga-jos)

63,5 x 34 cm

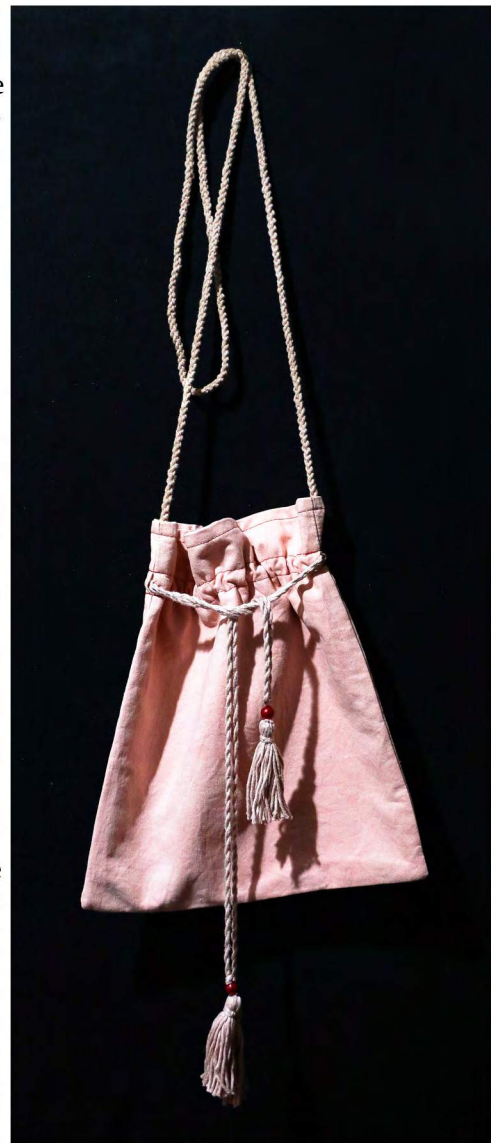
Tehnica: asamblare prin coasere, imprimare directă și vopsire cu plante tinctoriale pe bumbac

Geanta III

(stânga-centru)

67,5 x 37,5 cm

Tehnica: asamblare prin coasere, imprimare directă și vopsire cu plante tinctoriale pe bumbac

Imagine din expoziția
Coloranți naturali în arta textilă contemporană

Roxana Tudor

Artist vizual cu specializare în Arte Textile Decorative, Roxana Tudor a absolvit studiile de licență ale departamentului Arte Textile și Design Textil - ATDT, din cadrul Facultății de Arte Decorative și Design, Universitatea Națională de Arte București, promoția 2020, clasa doamnei profesor Claudia Mușat, specializarea tapiserie - contexturi. În prezent, Roxana urmează studiile de master în Arte Textile Ambientale, respectiv Conservarea și Restaurarea Patrimoniului. Cu un interes deosebit pentru tot ceea ce înseamnă fibră textilă și manipularea acesteia, Roxana experimentează permanent tehnici textile diverse, recrează țesături arhaice, folosește vechiul ca inspirație pentru nou și se angajează cu entuziasm în proiecte exploratorii care să îi permită dezvoltarea ca artist vizual și îmbogațirea permanentă a arsenalului de tehnici de lucru.

"Ecou" este o lucrare inspirată din prezența în interiorul țărănesc a unui ștergar special țesut pentru a împodobi o grindă anume a casei, numită "Meșter Grindă". Acest ștergar este atipic, fiind îngust și având diferite culori și motive pe el, singurul său scop fiind acela de a decora grinda centrală a casei. Lucrarea "Ecou" are culori și motive inspirate din tradițional.

Ecou
(ștergar pentru meșter grindă)

545 x 24 cm

Tehnica: vopsire cu plante tinctoriale pe lână și bumbac

O legendă spune despre "meșter grindă" că odată, demult, a venit o apă foarte mare și a luat cu dânsa o casă întreagă - casele fiind construite, atunci, precum știm, doar din bârne închegate între ele. Și cum casa era foarte bine închegată, aceasta a plutit pe apă până apa s-a făcut mică și a rămas pe un tăpșan. Stăpânul casei, după ce apa a trecut, a luat calul și a plecat să își caute casa, iar când a găsit-o, a vorbit cu cel pe teritoriul căreia naufragiase casa, și i-a spus așa:

- Poți să ai toată casa, cu toate cele care sunt întrînsa, fără nici o supărare, mie să îmi dai doar meșterul grindă, că în el e scrisă toată povestea familiei mele de la străbunici încoace.

Adriana Maria Tudorache

Născută în 1998, la București, Adriana Maria Tudorache este absolventă a Universității Naționale de Arte București, Facultatea de Arte Decorative și Design, departamentul Arte Textile și Design Textil - ATDT, specializarea Imprimerie, promoția 2020.

A participat la *Bienala de Arte Decorative* (2019) într-o expoziție de grup și a activat ca voluntar la *Romanian Fashion Philosophy* (2017) și *Romanian Design Week* (2019).

În anul 2019, în cadrul programului Erasmus, a studiat la Kunstuniversitat, Linz, Austria pentru 6 luni, unde, pe lângă artele textile, a avut ocazia să experimenteze sculptura în lut și cea în gheață, a căutat diferite mijloace de exprimare, printre care latexul, arta experimentală și a învățat cum se face hârtia din diferite materii, fibre naturale și fibre artificiale.

În momentul de față, Adriana își dorește să trăiască prezentul și să experimenteze cât mai mult.

Pasionată de designul de interior, Adriana lucrează ca manager de proiect în cadrul unei companii de amenajări de interior, ajutând-o în formarea ei profesională. În carieră, cât și pe plan artistic, Adriana Maria învață tehnici noi și specifice domeniului, sisteme și programe de lucru, la care se adaugă și beneficiile colaborărilor cu arhitecți, designeri de interior, proiectanți și alți tehnicieni. Printre alte pasiuni ale sale se numără, de asemenea, călătoriile și fotografia.

Color-Incolor

20 - 25 cm

(înălțimea coralilor)

Tehnica: tricotare și croșetare,
fixare cu apret, vopsire cu
plante tinctoriale pe bumbac
nețesut (reciclat)

Imagine din expoziția
Coloranți naturali în arta textilă contemporană

Lucrarea mea numită "Un fir de legatură" reprezintă o instalație textilă cu trimitere la puzzle. Prin definiție, jocul de puzzle constă în reconstituirea unei imagini sau a unui obiect tridimensional având la dispoziție numeroase piese, diferite ca formă și culoare, ce se pot intercala. Ideea inițială de la care am pornit a fost jocul, pe care ulterior l-am asociat cu viața și sentimentele cu care ne confruntăm. Deseori, oamenii simt că le lipsește ceva, fie o persoană, fie un lucru material; se simt incompleți și atunci caută acel ceva, o "piesă", pentru a se putea simți compleți. Instalația constă în îmbinarea unor piese decupate pentru a reconstitui un întreg. Piesele de puzzle încearcă să inducă faptul că uneori ceea ce avem nevoie este chiar în fața noastră doar că deseori observăm ceea ce ne lipsește. Acestea mai sugerează și faptul că uneori este bine să ne concentrăm asupra altei probleme ca să putem rezolva ceea ce inițial ne propusesem, problemele rezolvându-se de cele mai multe ori, de la sine, la timpul lor. Câteodată două piese se potrivesc în același loc, dar numai una redă imaginea reală. Când nimic nu se mai potrivește, trebuie să privești totul în ansamblu, să te oprești și să te gândești ce nu este în regulă. Trebuie să ai curajul și încrederea să o iei de la capăt și să-ți ascuți instinctul. Puzzle-ul ne demonstrează că asemenea în joc ca și în viață, există trei elemente cheie care recompun orice imagine reală: răbdarea, perseverența și instinctul.

Un fir de legatură
16 x 22cm

Tehnica: vopsire cu plante tinctoriale pe bumbac lipit pe carton

Imagini din expoziția
Coloranți naturali în arta textilă contemporană

Color-Incolor

20 - 25 cm

(înălțimea coralilor)

Tehnica: tricotare și croșetare, fixare cu apret, vopsire cu plante tinctoriale pe bumbac neșesut (reciclat)

Ana Maria Vlad

Fiind dintotdeauna o iubitoare a artei și a lumii vegetale, m-am bucurat să aflu că acestea se pot îmbina în multiple metode misterioase, precum cea a vopsirii cu plante tinctoriale, respectiv a imprimării cu pigmenți proprii plantelor. Îi mulțumesc doamnei conferențiar universitar doctor Daniela Frumușeanu pentru că m-a introdus în lumea magică a artei textile și m-a îndreptat spre aceste metode de expresie ce utilizează tot atât mediul textil, cât și pe cel botanic - afirmă Ana Maria Vlad, studentă a Facultății de Arte Decorative și Design, anul II, departamentul Arte Textile și Design Textil - ATDT, Universitatea Națională de Arte București.

Abilitatea de a mă juca m-a ajutat să explorez, să mă dezvolt și, în același timp, să mă descopăr ca artist. Consider că, în artele textile, acest lucru este esențial. În creațiile mele, aleg să păstrez un spirit ludic, astfel se creează o apropiere de natură și de ființă. Prin esteticismul rafinat al formelor și al nuanțelor plantelor am reușit să transpun în lucrările mele magia naturii, ce ne poate însoți inclusiv în arta textilă. În continuare doresc să mai experimentez cu aceste metode, pentru a îmi revela și mai multe din secretele magice ale plantelor tinctoriale.

Imagine din expoziția
Coloranți naturali în arta textilă contemporană

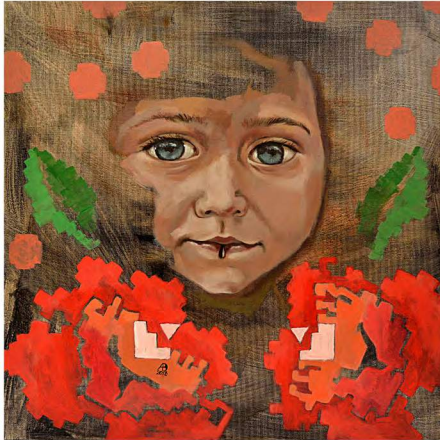
Am ales să duc experiența imprimatului cu plante puțin mai departe, prin crearea unor chimonouri de dimensiuni mari, cu imprimeuri de tip unicat. Chimonourile au fost vopsite în prealabil cu turmeric, respectiv coșenil, apoi imprimate cu diferite frunze potrivite fiecărei cromatice și forme. Primul chimono, vopsit cu turmeric, am ales să-l imprim cu frunze de trandafir și agriș, deoarece acestea au un pigment mai puternic, care, în prezența, sulfatului de fier duce înspre negru. În partea centrală se pot observa frunze de arțar, ce se îmbină compozițional într-un mod subtil alături de frunzele de agriș. Al doilea kimono, cel vopsit cu coșenilă, a fost imprimat cu frunze de sumak și de floarea soarelui. Am ales aceste frunze deoarece își păstrează pigmentul verde chiar și după mordansarea cu sulfatul de fier. Sub imprimeul frunzelor am ales să păstrez un ușor efect de tip shibori pentru a conferi textură suprafeței.

Al treilea kimono, cel mai jucăuș de altfel, a fost vopsit și imprimat cu o tehnică diferită. Am presărat pe toată suprafața materialului petale, frunze, turmeric, coșenil, rahmnus, apoi am lăsat toate aceste plante să își exercite magia asupra sa. Rezultatul a fost unul miraculos!

Kimono I, II, III
250 x 200 cm
Tehnica: eco-printing și
vopsire cu plante
tinctoriale pe bumbac

Andrea Bernath

Țigănușă cu sămânță
60 x 60 cm
Tehnica: acrilic pe pânză

Născută la Târgu-Mureș, după absolvirea liceului, Andrea Bernath își începe studiile universitare în domeniul artistic, la Sibiu, unde mai apoi se stabilește permanent. Dezvoltându-se pe două direcții complementare, ocrotirea colecțiilor de bunuri culturale și pictura, Andrea încearcă să găsească loc alături de protejarea patrimoniului și pentru o creație artistică proprie, cât mai bogată în zona imaginarului.

Mirare cosmică pentru misterul din sertarul roșu
100 x 100 cm
Tehnica: acrilic pe pânză

Imagine din expoziția
Coloranți naturali în arta textilă contemporană

Grădina Tinctorială Sarmentum

Începând cu decembrie 2019 Asociația Sarmentum a organizat o serie de evenimente dedicate coloranților naturali și textilelor tradiționale, inclusiv conferințe și ateliere, astfel încât circa 40 de persoane din comunitate au învățat și au practicat vopsirea cu plante, sporind astfel interesul față de îndeletnicirile de tip hand made, la nivelul comunității.

Lansată ca parte a acestor activități, Grădina Tinctorială Sarmentum este locul în care se practică cultivarea plantelor care conțin coloranți, în scop educativ, experimental, pentru deprinderea lucrului în echipă și asigurarea materialelor necesare vopsirii. Dealtfel, denumirea Sarmentum - crenguță în limba latină, simbolizează chiar misiunea educațională a Asociației care găzduiește proiectul grădinii.

Imagine din expoziția **Coloranți naturali în arta textilă contemporană**

Imagine din expoziția
*Coloranți naturali în arta
textilă contemporană*

În Grădina Tinctorială Sarmentum sunt crescute și îngrijite plante din flora spontană a țării noastre, unele cu răspândire rară astăzi - **floare de perină, drobiță, drobușor**, plante cunoscute de peste 100 de ani ca fiind cultivate în scop tinctorial - **roibă, crăițe, dalii, cosmos, șofrănaș, sânziene de grădină, gălbenele** și plante cunoscute pentru calitățile tinctoriale dar care nu sunt specifice țării noastre, precum indigo-ul japonez.

Urmându-și misiunea pentru care a fost înființată, Grădina Tinctorială Sarmentum își propune ca în anii următori să își exploateze potențialul inter și trans disciplinar în conexiune cu alte domenii, de la biologie și latină - ca indicație a utilizării istorice, la ecologie și geografie, de la chimia mordanților și a claselor de coloranți la teoria culorilor, de la meșteșuguri textile și etnografie la artă și istorie, de la horticultură la arhitectură peisagistică.

Ana Ursescu și Tania Popa

Grădina Tinctorială Sarmentum mulțumește organizatorilor pentru invitația de a se alătura expoziției **Coloranți naturali în arta textilă contemporană**.

„Proiectul nu reprezintă în mod necesar poziția Administrației Fondului Cultural Național. AFCN nu este responsabilă de conținutul proiectului sau de modul în care rezultatele proiectului pot fi folosite. Acestea sunt în întregime responsabilitatea beneficiarului finanțării.”

Proiectul este co-finanțat de Administrația Fondului Cultural Național (AFCN).

Proiectul este co-finanțat de Administrația Fondului Cultural Național (AFCN)

ISBN: 978-606-733-311-4